

Nagyvárosaink lélekinsége.

Irta : Bangha Béla S. J.

VI. (Befejező közlemény.)

Budapest.

Hogy Budapest lelkipásztori állapotai már külsőleg is mily szomorú elmaradottságban vannak, arról Swoboda nyilatkozatát már említettük. Hogy csak a legfontosabbakra szorítkozzunk, mindenekelőtt fel kell említenünk, mennyire nem tartott lépést a főváros fejlődésével a plebániák fejlődése. A XIX-ik század elején, 1810-ben az akkor még nem egyesített Buda és Pest összevéve csak 60.000 lakost számlált. E hatvanezernyi, nem is tisztára katolikus lakosság lelki gondozására akkor 10 plebánia állt fenn, azaz a hívek száma egy-egy plebánián átlag 5—6000 volt. És ma? Ma Budapest katolikusainak száma nyolcszor-tízszer akkorára szaporodott, mint amennyi 1810-ben volt. Vajjon nyolcszor-tízszer annyi lett-e a plebániák száma is? Szó sincs róla. A plebániák száma száz év alatt még csak meg sem kétszereződött, 10-ről pusztán 17-re emelkedett.

Szomorú eredményeket mutat fel az átlagos lélekszám vizsgálása is. Budapest plebániáin átlag 27.000 katolikus esik egy-egy plebánosra : sőt, ha az egészen kicsiny királyi várplebániát és a görög-katolikus plebániát leszámítjuk, 30.000 az átlagos lélekszám ott, ahol 3000 volna a normális szám! Még a budai oldalon úgy, ahogy tűrhetők az állapotok, bár ott is vannak abnormis, 10 ezernél is nagyobb plebániák, de a pesti oldalon egyenesen kirívó a lelkipásztori elhanyagoltság. Az átlagos lélekszám a dunabalparti plebániákban 47.000, sőt, ha a jelentéktelen Szent-Rókus-plebániát leszámítjuk, 55.000, *vagyis az állapotok itt sokkal rosszabbak, mint akár Párisban.* Ez az átlagszám a nagypárisi átlagszámot *mintegy kétszeresével felülmulja!*

A józsefvárosi plebánia, mely a világ összes plebániái közt a harmadik helyen áll nagyság, tehát kormányozhatatlanság szempontjából is, kerek 93.400 lelket számlál. Ez óriási számú hívőt egyetlen egy voltaképpeni lelkipásztornak, egyetlen plebánosnak kellene gondozni öt segédlelkészszel!

A józsefvárosi plebánia után az erzsébetvárosi következik 80.000 lélekkel s csak három segédlelkészszel (!), azután a terézvárosi jön 74.000 lélekkel, tehát még mindig közel a 80.000-es számhoz, mely a máris tulmagas 6000-es egységet tizenháromszorosan felülmulja ; holott ehhez a plebániához még a rákosi filiále is tartozik, mely egymaga külön plebánia vagy kurácia lehetne. Azután jön a ferencvárosi plebánia 51.000 hívővel, a kőbányai 33.000, a lipótvárosi 32.000 s a belvárosi 17.000 lélekkel.¹

Micsoda lehetetlen állapotok ezek! S mennyi lélekinséget jelentenek e horribilis nagy számok még akkor is, ha tekintetbe vesszük, hogy Budapesten a voltaképpeni lelkipásztorkodó papság mellett még a külön hitoktatók intézménye (80 hitoktató) működik.

Végtelenül szomorú eredményeket tapasztalunk, ha a budapesti *templomok* kérdését vesszük szemügyre.

Nyolc-tízezer lélekre csak egyetlen templomot számítva, Budapestnek feltétlenül szüksége volna ötven-hatvan tágas templomra és ezeknek lehetőleg egyenletesen kellene elosztva lenniök a főváros egész területén. Sőt ma, amikor a foglalkozások oly sokfélék és a megélhetés gondjai a fővárosi lakónak nem ritkán minden percét igénybe veszik, amikor a csábítás és hitközöny veszélyei oly mindennapiak és amikor a még hívők megőrzésén kívül a már megtántorodottak visszahódítása is fontos feladat, kétszeresen gondoskodni kellene arról, hogy az emberek hosszaskeresés nélkül is találjanak templomot, melyben misét és szentbeszédet hallgathassanak. Amennyi a templom, annyi a hívő, mondják az angolok.

A valóság ezzel szemben az, hogy az 50—60 templom helyett van 20—22 templomunk s néhány kápolnánk ; ezek is felerészben tulkicsinyek s ezek között is a legtöbb Budán vagy a város középonti részeiben van egy rakáson.

Éppen a lelkipásztori szempontból annyira fenyegedett külsőbb városrészek sok ezernyi lakója-

¹ Ezek az adatok elég régiek: a hivatalos schematizmus évről-évre ugyanazon számokat nyomtatja le, melyeket az 1906-iki hivatalos fővárosi statisztika közölt.

nak valóságos zarándokutakat kell megtenni, ha templomba akar menni.

Ha akár a Baross-utcán, akár az Orczy-uton vagy a Hungária-köruton végigmegyünk, ha a Lágymányosra, Kelenföld, Angyalföld, az óriási kiterjedésű Zugló felé megyünk, mindenfelé találunk ujonnan épült óriási háztömböket bőven, amelyek közül néha két-háromból kitelnék egy egész plébánia; de ugyanott negyed- és félórát barangolhatunk anélkül, hogy egyetlen templomra akadnánk. Nem sok utca van Budapesten, amelynek katolikus lakói számára nem mulnának felül egy-egy közép-nagyságú falusi plébániát és azért követhetnének nem tarthatnának igényt külön templomra a saját utcájukban?

A Budapesten működő 556 tanintézet és 5200 tanerő mellett a 20—22 templom és 80—100 lelkipásztorkodó pap valósággal elenyészik. Ennyi templom s ennyi lelkipásztor pusztán a budapesti elemi-, közép-, polgári-, ipar s kereskedelmi iskolákba járó 70 ezernyi katolikus tanulóserg lelkigondozására is alig volna elegendő.

A Ménesi-uton néhány év előtt parányi új szentély épült: a lazaristák kápolnája. Az egyetlen vallási azilum az egész Lágymányos és Kelenföld óriási területén. Vasárnap reggelenként a filigrán kis kápolna valósággal zsúfoltságig megtelik emberekkel: ott szorong-tolong az az egy-két száz tenyérrnyi helyen, ahol tizezreknek kellene helyet találni. Valamennyi vágyódik, szomjazik a lelki élet után, de mint a polinéz vadaknál: nincs templom sehol a közelben. «Kenyeret kérnek a kisdédek, de nincs, aki szegjen nekik». A fővárosi modern lélekínség szomorúan jellegzetes képe! S ez ugyan így van a legtöbb modern nagyvárosban.

Bécs, München, az amerikai nagyvárosok legalább azzal segítettek elhagyatottságukon, hogy rendkívüli eszközökkel, főleg *népmissiók* tartásával igyekeztek pótolni a rendszeres lelkipásztorkodás szörnyű hiányait. Budapesten — hogyan, hogyan nem — az áldásos népmissiók ügye sem igen tud dűlőre jutni.

Nem okolunk senkit; készséggel elismerjük, hogy e problémákat észrevenni százszorta könnyebb, mint megoldani s hogy e megoldást ezerféle külső körülmény nehezíti meg; sőt ezuttal az sem volt célunk, hogy a modern lelkipásztorkodás e szomorú sebeinek szanálására hívjuk fel a figyelmet. Csak egyet akartunk megvilágítani: hogy ily körülmények között *mennyire nem csoda, ha a hitű kereszténység* a benne rejlő igazság, benső szépség és erő dacára *ennyire tért tudott veszíteni a ma tulnyomó részben város lakó modern társadalmi rétegekben.*²